

N:o 36.

Af herr **Lithander**, *angående skrifvelse till Konungen i fråga om beredande af bränsle ur torfmossar.*

Vid 1891 års riksdag väckte jag en motion, n:o 33, i Första kammaren, att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för möjliggörande af, att ur inom riket befintliga mossar må kunna i stor skala beredas godt och billigt bränsle, lämpligt så väl för drift af jernvägar och ångbåtar som för industriella verk och annan enskild förbrukning; samt att Riksdagen för sådant ändamål måtte bevilja och till Kongl. Maj:ts förfogande ställa ett förslagsanslag af 50,000 kronor.

Jag tillåter mig i korthet hänvisa till den motivering, som jag dervid framställde, nemligen att Sveriges förbrukning af importerade stenkol och kokes var stadd i ett oafbrutet stigande och 1889 uppgick till ett värde af mer än 20 millioner kronor, för att med säkerhet inom kort uppnå en siffra af 30 millioner eller mer, att denna årliga tribut till utlandet är mycket tärande på våra ekonomiska tillgångar, äfvensom att den innebär ett betänkligt beroende af utlandet för bekommande af bränsle till våra jernvägar, vår ångbåtsflotta och våra industriella verk och vid krigsfara eller omöjliggjord import — i betraktande af att tillgången på inhemska stenkol är försvinnande liten i förhållande till behofvet — kan blifva ödesdiger för landets trafik, dess näringar och ej minst för vår försvarskraft till sjös; att försynen deremot skänkt Sverige en stor rikedom på bränsle i dess öfver hela landet förekommande torfmossar af betydlig

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 1 Saml. 2 Afd. 1 Band. 20 Häft. (N:o 36). 1

utsträckning, anseeligt djup och godt material, hvarigenom våra rika malm-tillgångar, exempelvis i Norrbotten, möjligen skulle kunna förädlas på platsen, våra skogar besparas vid förminskning af vedkonsumtionen och sålunda stort gagn för hela landet beredas genom ett rätt tillgodogörande af desamma, i hvilket afseende jag tillät mig åberopa Svenska mosskultur-föreningens tidskrift; att det dock var ringa utsigt till att enskilda personer skulle underkasta sig de dryga omkostnader och det mödosamma arbete, som utrönandet af rätta och bästa metoder och konstruerande af nödiga maskiner för torfmossarnes exploitering säkerligen komme att medföra; samt att det under sådana förhållanden vore ej blott ändamålsenligt utan rent af nödvändigt, att staten toge utredningen om hand i syfte att vidtaga de åtgärder, som krävas för att landet skall kunna tillgodogöra sig denna omätligt värdefulla naturtillgång.

Statsutskottet erkände motionens goda syfte och sakens ekonomiska och patriotiska vikt, men afstyrkte den för tillfället bland annat på den grund, att Kongl. Maj:t redan föranstaltat om undersökning af ett så kalladt stenkolsfabrikat och anseende att staten i detta fall ej annorlunda borde ingripa, hvarvid Riksdagen alltså då lät bero.

Under de nio år, som sedan dess förflutit, har emellertid denna stora fråga icke tagit något steg framåt. Men väl har behovet af dess lösning blifvit än mera oafvisligt, liksom de skäl, som då anfördes, vunnit i kraft och betydelse. Om den utgift, som stenkolsimporten förorsakade landet vid *nyssnämnda* tidpunkt, redan var stor och vårt beroende af tillgång på engelska stenkol innebar en fara för vår sjelfständighet, har missförhållandet *sedermå* på det mest betänkliga sätt ökats. Tillväxten af stenkolsimporten och stegringen af stenkolspriset har nu uppnått en oroväckande höjd. Redan 1894 hade värdet af stenkols- och kokesimporten, enligt då rådande pris, hunnit den i ofvannämnda motion förutsagda nivån af 30 millioner kronor (för cirka 25 $\frac{1}{2}$ millioner hektoliter).

Glädjen öfver det stora uppsving, som vår industri på senare tid tagit, förminskas i väsentlig mån deraf, att våra utgifter för utländskt bränsle och vårt beroende deraf samtidigt så betydligt tillvuxit. År 1898 importerades till Sverige 31,554,000 hektoliter stenkol och kokes. Året derpå eller 1899 hade samma import stigit till 40,300,000 hektoliter. I närvarande stund kosta stenkol per hektoliter *minst* 1 krona 75 öre. Alltså har landets utgift för stenkol, beräknad efter detta pris, stigit till 70 millioner kronor per år. Läger man härtill värdet af den skog, som

årligen åtgår till vedbrand, så torde summan blifva tillräckligt stor för att erinra oss om att detta, lindrigast sagdt, är en *dålig* hushållning, då vi samtidigt på nästan hvarje qvadratmil af Sveriges land ega mossar, som innehålla en outtömlig tillgång på godt bränslematerial. Det gäller blott att utfinna en enkel och relativt till stenkolspriset billig metod för mossarnes exploiterande, så att deras innehåll, utan fördyrande genom någons patenträtt, kan förvandlas till bränntorf eller stenkolsfabrikat. Omtanken om det allmänna bästa synes mig bjuda, att staten med allvar tager denna enormt stora angelägenhet om hand. Många och höga pris, samt bidrag för experimenter borde stå att vinna för den eller dem, som kan uppfinna rätta sättet att tillgodogöra landet torfmossarnes bränslematerial, ty dess värde kan i längden uppskattas till milliarder kronor.

Jag anholder därför vördsamt,

att Riksdagen i underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anholder, att Kongl. Maj:t täcktes förordna om vidtagande af sådana åtgärder, som äro nödvändiga för att landets rika tillgång på bränslematerial i dess torfmossar skall kunna komma till allmän användning och göra landet mera än nu oberoende af stenkolsimport.

Stockholm den 26 mars 1900.

P. Em. Lithander.

I motionen instämmer *Rob. Almström.*
